

Sotsiaalne kaitse, vaesus ja tõrjutus

Rahvakogus 11. jaanuar 2026

Katre Pall

katre@praxis.ee

Eesmärgid 2030

Elukaarel on inimese
heaolule erinevaid
ohte.

Heaolupoliitikad
maandavad riske või
leevendavad tagajärgi.

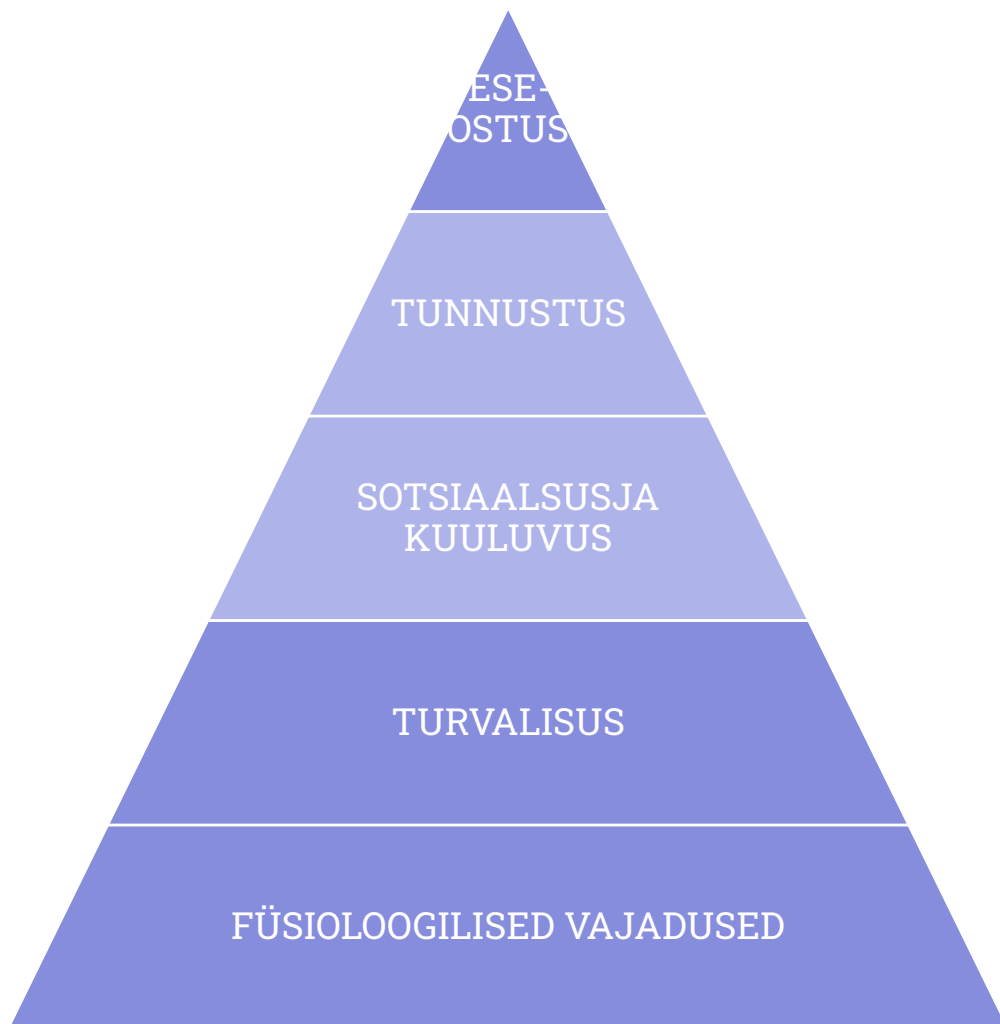
Healupoliitikad

- Tööhõive
 - Sotsiaalkaitse süsteemid – hüvitised, toetused, sotsiaalabi
 - Haridus- ja koolituspoliitika
 - Tervishoiupoliitika
 - Sooline võrdõiguslikkus
- Eluasemepoliitika
 - Majanduskasv
 - Info- ja kommunikatsiooni-tehnoloogiad

Vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse riskifaktorid

- Töötus, eriti pikaajaline töötus
- Madalad tulud, vähetasuv töö, ebastabiilne töö
- Madal **haridustase**, oskuste puudus (digi, keel jm)
- Halb **tervis**, puue, erivajadus, vaimse tervise probleemid
- Vanadus – madal pension, uued kulud
- Palju ülalpeetavaid, pere lagunemine
- Sooline ebavõrdsus – palgalõhe, hoolduskoormus
- Immigratsioon, rahvuslik diskrimineerimine
- Sõltuvus – alkoholism, narkomaania
- Probleemses piirkonnas elamine – töökohtade puudus, teenused kaugel
- Kodutus

Vaesuse käsitlused

Absoluutne vaesus = **ellujäämine**.
Suhteline vaesus arvestab **ühiskonna arengutaset**.

Milline on üldine elatustase? Milline on aktsepteeritud eluviis?

Vaesus kui **võimaluse puudumine** elada head elu.

- Jõukamas ühiskonnas on vaja rohkem ressursse, et saada haridus, käia tööl, osaleda ühiskonnaelus.
- Vaesus on pikaajaline või lühiaajaline, muutub üle elukaare.

Vaesus, ilmajäetus ja sotsiaalne tõrjutus

Absoluutne vaesus – puudus, ei ole ressursse baasvajaduste katmiseks ja sotsiaalseks suhtlemiseks

Elatusmiinimum sisaldab: eluase (193 €), toit (153 €, 2400 kcal) riided, majapidamine, tervishoid, haridus, side, transport, vaba aeg.

2024 oli **346 €**

3,3% Eesti elanikest

Suhteline vaesus – ei ole ressursse teistega võrdselt ühiskonnaelus osalemiseks

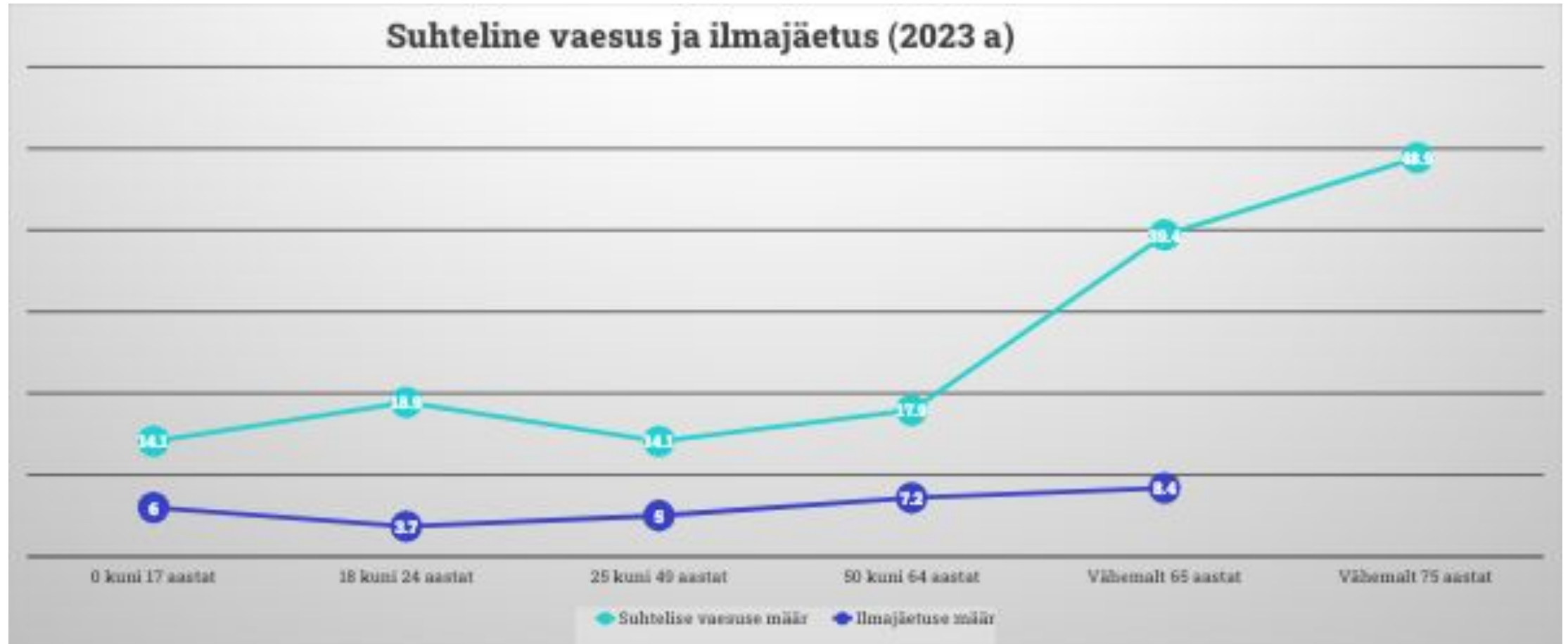
Vaesuspiir = 857,5€ (60% mediaansissetulekust)

Alla vaesuspiiri elab **19,4%** Eesti elanikest.

Ilmajäetus – ei saa lubada levinud hüvesid: soe kodu, ootamatud kulud, puhkus, auto, vaba aja tegevused, korralikud jalanõud, internet, kohtumine sõpradega või sugulastega, mõni uus asi.

6,2% Eesti elanikest ehk 84 000 inimest.

Vaesus üle elukaare

Riigipoolne sotsiaalne kaitse

Kaitse aktsepteeritud
sotsiaalsete riskide vastu:
vanadus, töötus, haigus,
töövõimetus, puue, tööõnnetus,
lapse sünd, puudus.

Kokkuleppeline: Kes väärrib
sotsiaalsel kaitset?

Maksusüsteem – ainult
hüvitiste abil suhtelist vaesust
ei leevenda.

TÖÖTAMINE

SOTSIAALKINDLUSTUS

hüvitised ja toetused: pension, töötushüvitised,
haigushüvitised, peretoetused

TEENUSED

haridus, lastehoid, raviteenused,
sotsiaalteenused, tööturuteenused

SOTSIAALABI

toimetulekutoetus, toiduabi, supiköök, muu abi
(riided)

Heaoluriikide tüübid

Konservatiivne mudel

kõik töötajad on kaitstud maksete maksmise kaudu, ka teenustele on õigus maksete alusel. Naised-lapsed on kindlustatud töötava perepea kaudu. Mittetöötajad ei ole kaitstud.

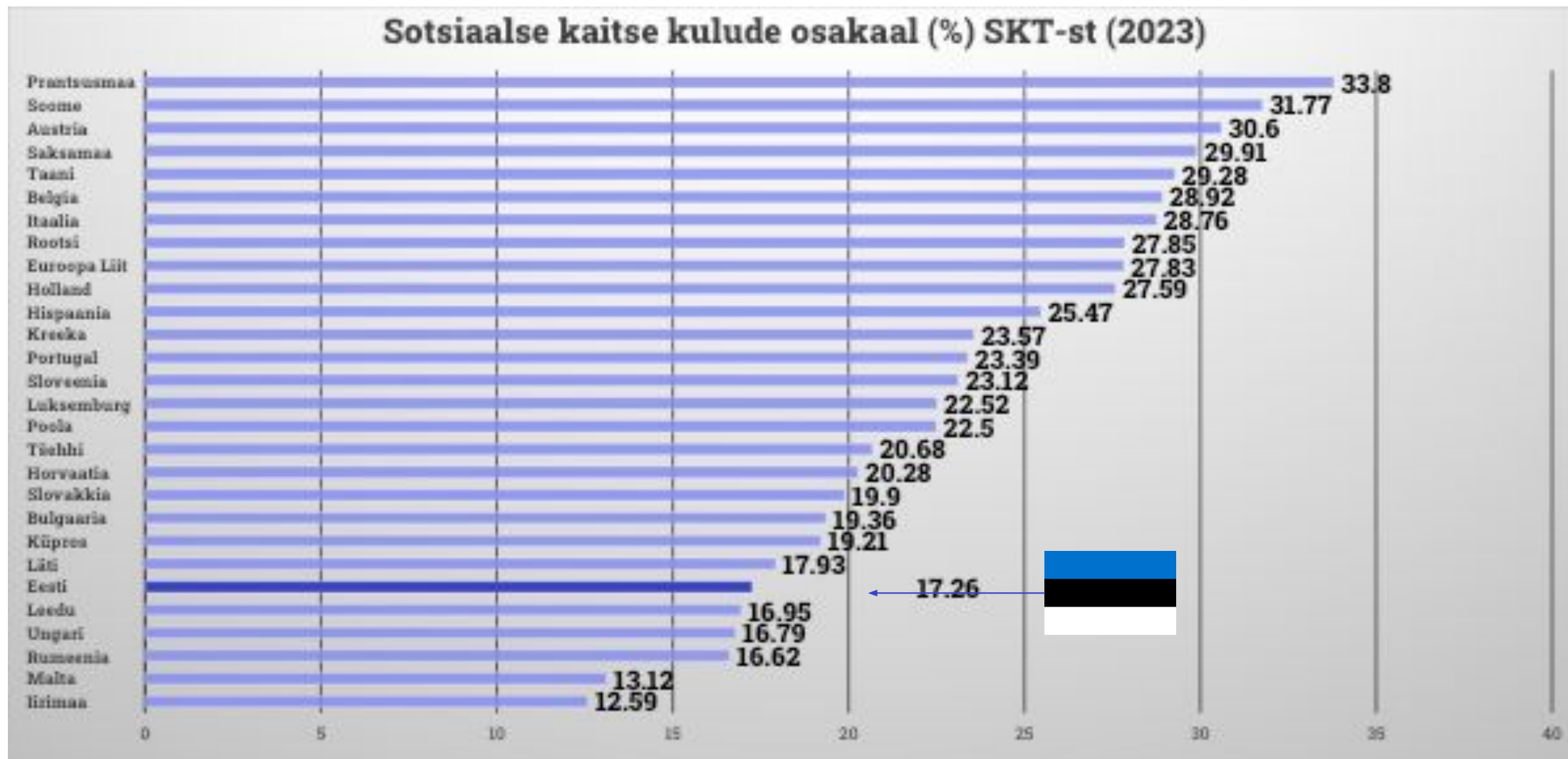
Liberaalne mudel

riik sekkub vähe, pakub sotsiaalabi, aitab ainult vaeseid.

Põhjamaade mudel

toetused on universaalsed (kõikidele), teenused on hästi kättesaadavad.

Sotsiaalse kaitse kulud EL riikides

Lisaks: Detailid Statistikaameti lehel

Absoluutne vaesus:

<https://stat.ee/et/avasta-statistikat/valdkonnad/heaolu/sotsiaalne-torjutus-ja-vaesus/absoluutne-vaesus>

Suhteline vaesus:

<https://stat.ee/et/avasta-statistikat/valdkonnad/heaolu/sotsiaalne-torjutus-ja-vaesus/suhteline-vaesus>

Ilmajäetus:

<https://stat.ee/et/uudised/84-000-eesti-inimest-tunneb-ilmajaetust-mida-see-tahendab>

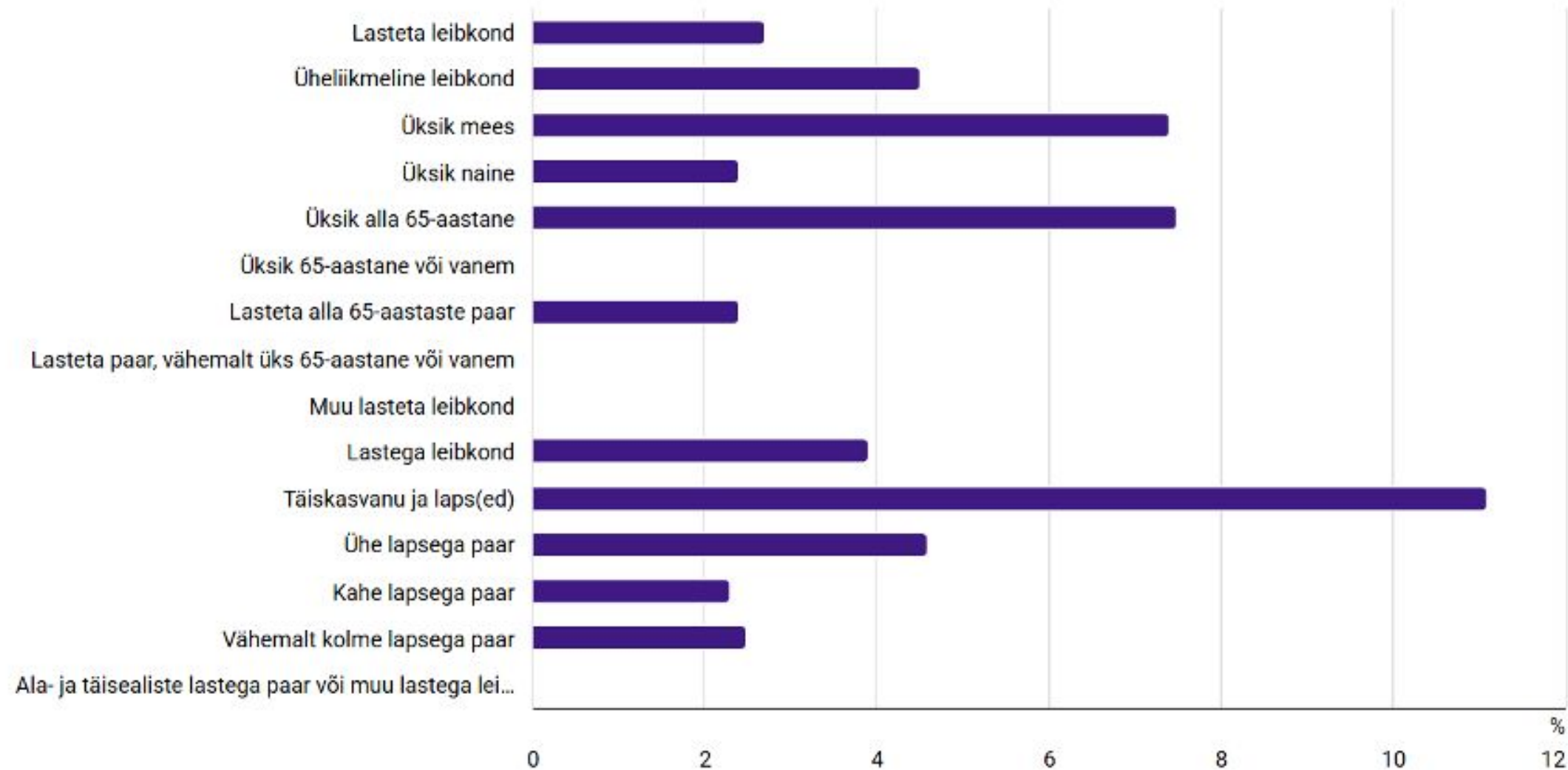
Elatusmiinimum:

<https://stat.ee/et/avasta-statistikat/valdkonnad/heaolu/sotsiaalne-torjutus-ja-vaesus/arvestuslik-elatusmiinimum>

Sotsiaalne kaitse:

<https://stat.ee/et/avasta-statistikat/valdkonnad/heaolu/sotsiaalne-kaitse>

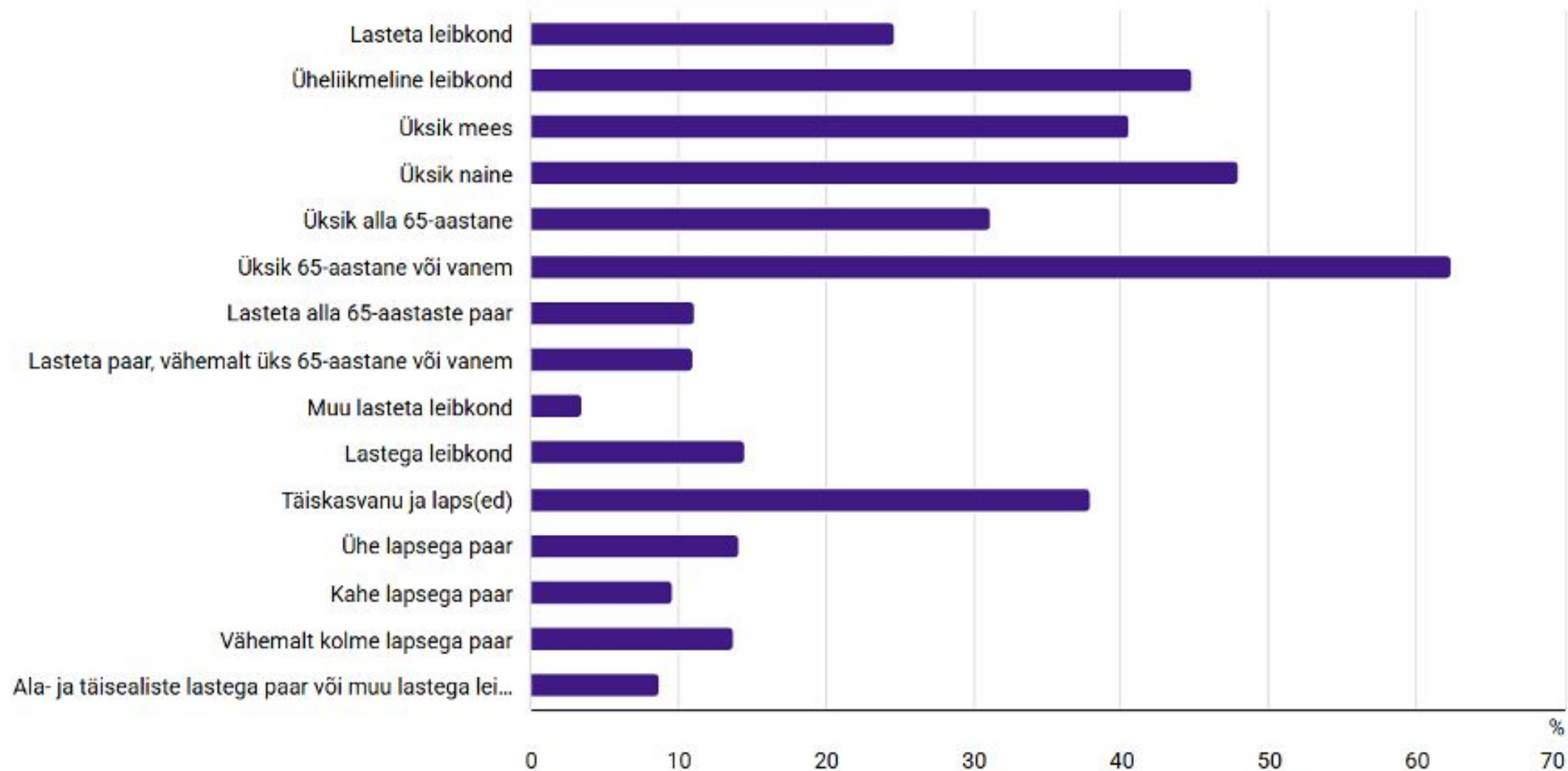
Absoluutse vaesuse määr leibkonnatüübi lõikes, 2024

Alusandmed statistika andmebaasis: **LES03**

Viimati uuendatud: 6. november 2025 08.00

Suhtelise vaesuse määr leibkonnatüübi järgi, 2024

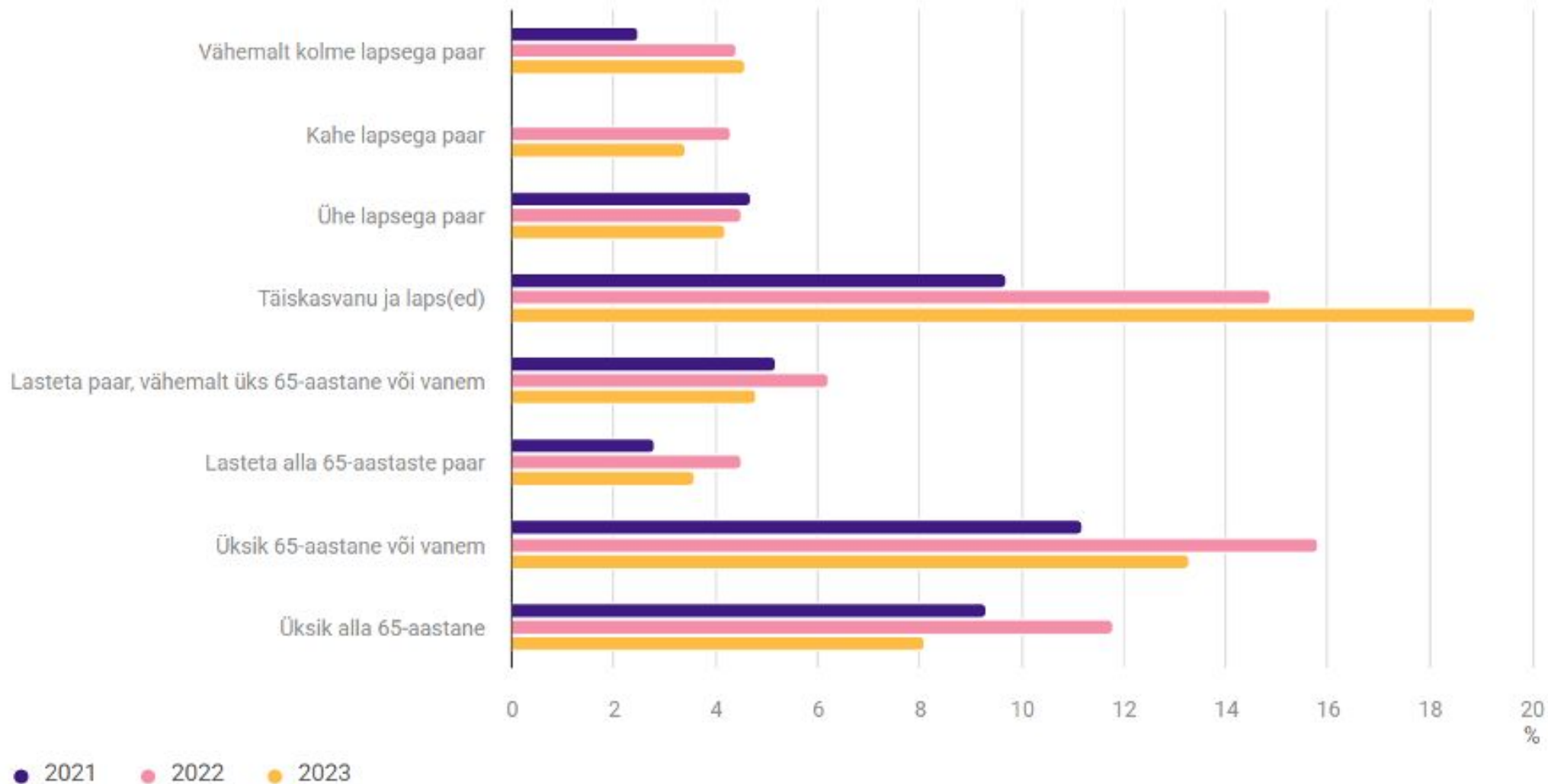
Alusandmed statistika andmebaasis: **LES03**

Viimati uuendatud: 6. november 2025 08.00

Ilmajätuse määr leibkonna tüübi järgi

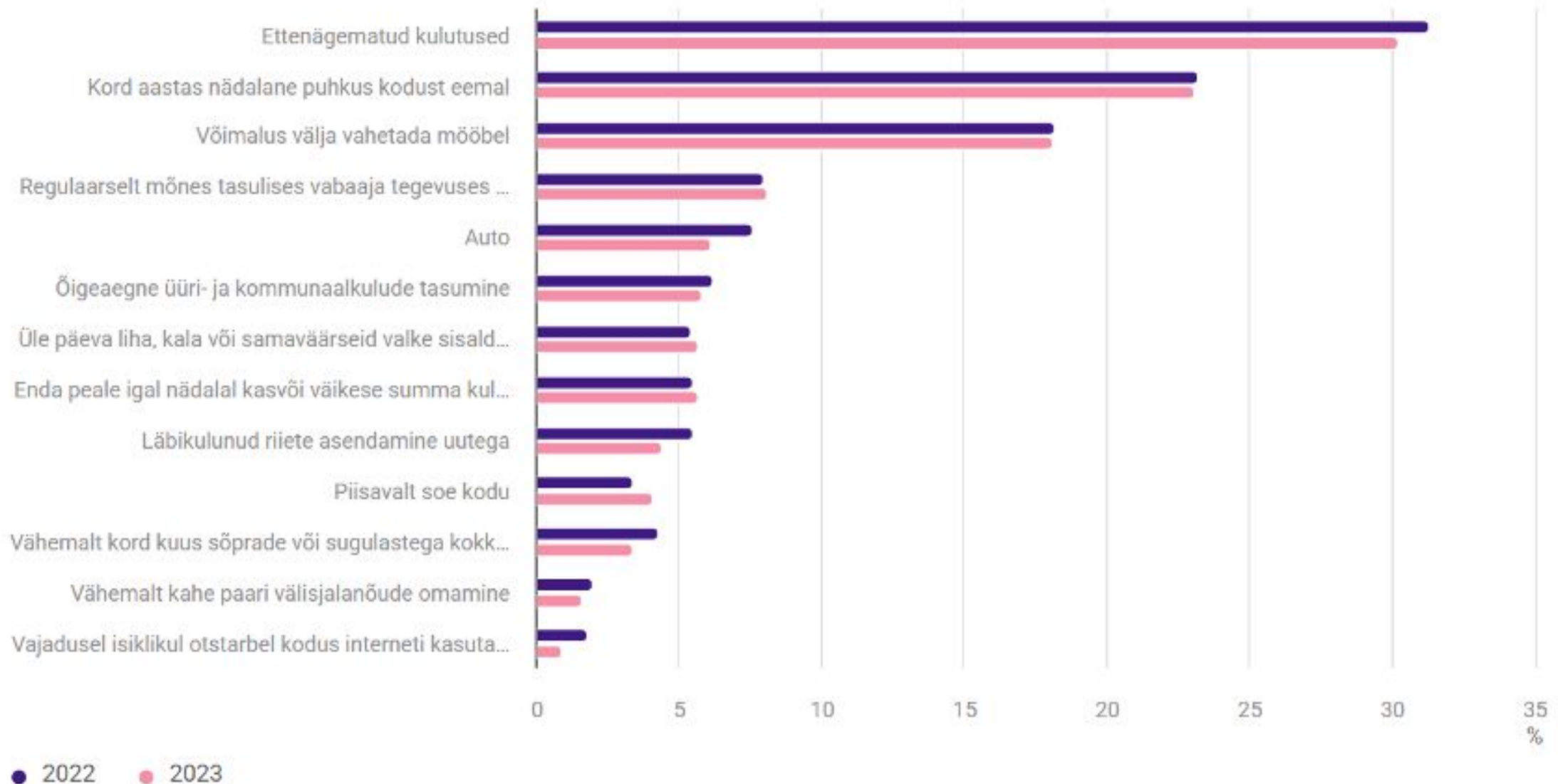
Allikas: statistikaamet

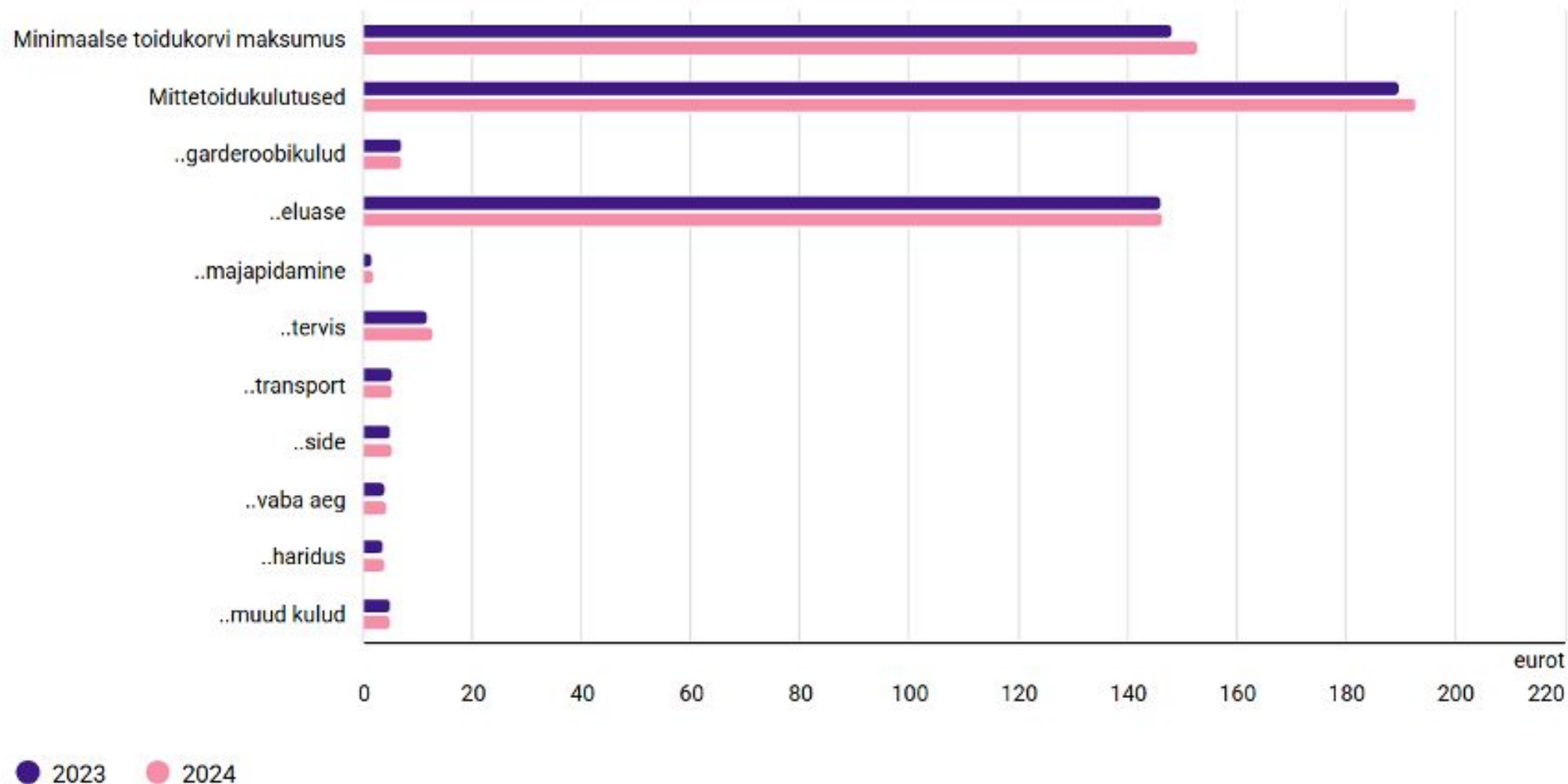
Ilmajäetus komponentide kaupa, 2022 ja 2023

Allikas: statistikaamet

Ühe liikmega leibkonna 30 päeva arvestuslik elatusmiinimum, 2023, 2024

Alusandmed statistika andmebaasis: [LE27](#)

Viimati uuendatud: 24. jaanuar 2025 08.00